

„Őrizzük, tartsuk fenn emlékeinket,
gyűjtsük össze töredékeinket,
nehogy elveszenek végleg,
s ezáltal is üresebb legyen a múlt,
szegényebb a jelen és kétesebb a jövő.”

Cato

Válogatás a „**Fehérpartok**” **alján** címmel készülő
helytörténeti kiadványból.

(szerkeszti: *Heinrich Pál*)

A balatoni csata II.

(részlet)

A budapesti támadó hadműveletek negyedik szakaszának hadieseményei Balatonaliga, Balatonvilágos körzetében (1945. január 27 – február 16.) (folytatás)

A német „Konrad III.” fedőnevű felmentési kísérlet ötödik napján, 1945. január 22-én a szovjet Főparancsnokság utasította a 2. és 3. Ukrán Frontokat, hogy január 27-én délelőtt 10-11 órakor indítsanak ellencsapást a német 6. hadsereg IV. SS és III. páncélos hadteste ellen.

Január 29-én az esti és éjszakai órákban az Ádánd körzetében összpontosított szovjet 133. lövészhadtest, egy lövészezred erejű harccsoportja erőszakos átkelést hajtott végre a Sió-csatornán és csapást mért a Nagykustyán és Kiskustyán körzetében védő magyar „Szemző” géppuskás zászlóaljra, melynek katonái zömében megadták magukat a szovjet csapatoknak.

A szovjet lövészezred az éjszakai órákban egy 10 km széles és 3 km mélységű hídfőt harcolt ki a csatornától északra és átkarolta a magyar 25. gyalogezred védelmi vonalainak balszárnyát. Az itt védelemben lévő 25/III. gyalogos zászlóalj Balatonszabadi déli szélére vonult vissza és ott újra beásta magát.

Január 30-án reggel 8-9 óra között a magyar 27. gyalogezred és a német 11. páncélosezred több egymást követő ellenlökést hajtott végre a szovjet 133. lövészhadtest 122. lövészhadosztályának Mezőkomárom és Siómaros közti hídfőállása ellen, de a két szovjet lövészezred a csapásokat sorra elhárította és visszaverte.

Délelőtt 10-11 óra között a balszárnyon harcoló szovjet lövészezred előretört északnyugati irányba. A Balatonszabadi déli szélén védelemben lévő magyar 25/III. zászlóalj 3. századának 85 embere és parancsnoka (Pásztor Sándor zászlós) megadta magát. A szovjet ezred elfoglalta Siómaros és Balatonszabadi községeket, melyeket a községtől északra összpontosított magyar 27. gyalogezred több sikertelen ellenlökéssel igyekezett visszafoglalni. Az esti órákban –tomboló hóviharban –az egyik magyar zász-

lój északkeleti irányból benyomult Balatonszabadi dűlő felé. A következő nap hajnaláig tomboló utcai és épületharcban a magyar zászlóalj bekerítésre került és csaknem teljesen megsemmisült. Mindössze kb. negyven ember tudott északnyugati irányba kitörni a Siófok – Lepsény közti műútra. (A zászlóalj maradványait Balatonfőkajárra vonták vissza feltöltésre.)

A Balatonszabadi dűlő súlyos harcokkal egyidejűleg, a szovjet 122. lövészhadosztály másik ezrede északi irányba nyomult előre, és elérte a Balatonszabadi-tól északra húzódó Öreghegy és Csaphegy nevű magaslatokat.

A német 11. harckocsiezredből és a 6. páncélos felderítő osztályból szervezett páncélos csoport, valamint a magyar 27. gyalogezred csak ebben a térségben tudta súlyos harcok után a szovjet csapatok további előnyomulását leállítani. A magyar csapatok védelmi harcát az Alsótekeres körzetében összpontosított magyar 25. és 37. tábori tüzérosztályok hat útege támogatta tüzeivel.

A Pusztatorony és Madarasi – dűlő terepszakaszon tomboló súlyos harcokban a német és magyar csapatok megakadályozták, hogy a szovjet 122. lövészhadosztály átvágja a Lajoskomárom és Siófok közti utat és átkarolja a Siófok körzetében védő magyar 25. gyalogezred állásait.

1945. január 31-én a német- magyar „Pape” harccsoport csapatai az egész arcvonalszakaszon ellenlökések végrehajtására kaptak parancsot.

A „Pape” harccsoport jobbszárnyán, az Enying körzetében összpontosított magyar 27. gyalogezred és a német 6. páncélos hadosztály erőiből szervezett páncélos csoport a reggeli órákban a Balatonszabadi körzetében védő szovjet 122. lövészhadosztály védelmi állásai ellen tört előre. Az ellenlökést a szovjet csapatok visszaverték.

Délelőtt 11 órakor a német páncélos csoport és a magyar 27. gyalogezred az ellenlökést megismételte, majd heves utcai harcok után Balatonszabadi visszafoglalták. A hátráló szovjet csapatokat üldöző német-magyar gyalogos és páncélos erők délután 15 órakor Siómaros községet is visszafoglalták. Délután 15-16 órára a Siófok és Mezőkomárom közti Sió-csatorna északi partvonalára újra a magyar 25., 27. és 7. gyalogezredek, valamint a német 11. harckocsiezred kezébe került.

Február 1-2-3-án a sűrű köd miatt a Balaton északkeleti térségében mind az összefegyvernemi, mind a légi tevékenység a minimumra csökkent.

Február 4-re a légköri viszonyok kitisztultak s a magyar 101. vadászpilótaezred jelentése szerint délelőtt 09 óra körül a Balaton légterében először jelentek meg a magyarok által Jak-11-eseknek nevezett, kiváló fordulékonyágú és nagy tüzejű Jak-9. U. mintájú szovjet vadászpilótaegységek, melyek a magyar 101/4. vadászpilóta-század egyik gépét



(Molnár Lajos őrmester) lelőtték.

Február 4-5-én a Balaton, valamint a Sió-csatorna térségében tovább tartott a harcászati nyugalom.

Február 6-án a szovjet 57. hadsereg 133. lövész-hadtestének sávjában váratlanul fellángoltak a harcok. A 122. lövészadosztály zászlóaljai rohammal átkeltek Mezőkomárom és Siómaros között a Sió-csatornán, és egy 3 km széles és 1 km mély hídfőállást harcoltak ki a magyar 25. gyalogadosztály arcvonalszakaszán.

1945. február 6-án éjszaka 22 órakor a német „Balck” hadműveleti csoport vezetési törzse módosításokat eszközölt a III. páncélos hadtest arcvonalán.

Az Enying és Siófok közti arcvonalszakasz irányítását a német 286. biztonsági hadosztály (pk: von Roden vezérőrnagy) vezetési törzsére bízták. Az ún. „Roden” harccsoport a 286. biztonsági hadosztály két zászlóaljból (700 ember és 9 db páncéltörő ágyú), valamint a német 11. harcokoszred 11 db P-V. „Panther” és 2 db P-IV-es harcokocsijából („Martini” páncélos csoport), továbbá a 870. tüzérezred egy könnyű és két nehézágyú kötegéből (kb. 12 db löveg) állott. A „Roden” harccsoport alárendeltségébe utalták a magyar 25. gyalogos hadosztály kilenc lövész- és egy utász zászlóalját, 13 db gépvontatású páncéltörő ágyúját, valamint hat könnyű- és egy nehézüteget. (kb. 24 db löveggel)

Február 7-9-én, a veszprémi repülőtéren állomásozó magyar 101/I. vadászrepülő-osztály eddigi veszteségeinek pótlására 23 db korszerűsített Messerschmitt – Me. 109. G-10. U/4. mintájú vadászrepülőgépet kapott. Az új géptípus kibővített fegyverzettel rendelkezett; az eddigi 1 db MK-108-as mintájú 30 mm-es nehézgéppuska mellett, a szárnyak alatti gondolákba szerelt 2 db MK-108-as 30 mm-es gépágyúval bővült ki fegyverzete. Ugyanakkor az MW-Gerat-tel felszerelt motor teljesítménye öt percre 1800 lóerőre volt fokozható, mellyel a vadászgép a 640 km/óra sebességet érte el.

Február 7-én a szovjet 133. lövészhadtest sávjában a magyar 27. gyalogezred ellenlökést hajtott végre a Mezőkomárom és Siómaros körzetében kialakított szovjet hídfő ellen. Reggel 09 órára a szovjet csapatok a Sió-csatorna déli partjára vonultak vissza.

A Káloz-Csősz körzetében kialakult szovjet áttörtés miatt, február 7-én este a német III. páncélos hadtest vezetési törzse elrendelte, hogy a Sárvíz-csatorna és a Balaton között harcoló német 1. páncélos hadosztály és „Roden” harccsoport még az éjszaka folyamán vonuljon vissza a Csősz, Felsőtarnóca, Garasmajor, Balatonbozsok déli szélé, Alsó-Tekeres déli szélé és Balatonvilágos déli szélé vonalra.

A „Roden” harccsoport jobbszárnyát képező magyar 27. gyalogezred csapatai kiűrtették Mezőkomárom, Siómaros, Balatonszabadi és Enying községeket és Balatonbozsok, Lepsény, Mezőszentgyörgy körzetébe hátráltak. A magyar 25. gyalogezred is kiűrtette

Siófokot és visszavonult a Balatonbozsok, Alsótekeres és Balatonvilágos vonalra.

A február 8-án éjszaka 24 órakor kiadott német napi jelentés szerint a szovjet 135. és 133. lövész-hadtestek nem üldözték a hátráló magyar csapatokat, és azok háborítatlanul foglalták el új védelmi állásaikat. A magyar 25. gyalogos és a német 286. biztonsági hadosztályok kilenc magyar és két német zászlóaljának páncélvédelmét a magyar 25. páncéldászosztály 13 db és a németek 9 db páncéltörő lövege látta el. A német 6. páncélos felderítő osztályból és 11. harcokoszredből szervezett „Martini” harccsoport 13 db P-V. „Panther” és 7 db P-IV-es harcokocsiból állt.

A hadihelyzet alakulása miatt a magyar 3. hadsereg vezetési törzse Fűzfőgyártelepről Farkasgyepűre, a 25. gyalogadosztály vezetési törzse Balatonvilágosról Balatonfüredre települt vissza.

Február 9-én éjszaka 24 órakor a „Balck” hadseregcsoport és a III. páncélos hadtest vezetési törzsei ellenlökés végrehajtására utasították az 1. páncélos hadosztály és a „Roden” harccsoport csapatait...

befejezés következik...

Forrás:

Veress D. Csaba
A balatoni csata

A 3. Ukrán Front kétirányú ellencsapása (1945. január 27. - február 16.)



A házépítők humora

Humor – ajánlat

Aki a Balaton mellett utazik, örömmel veheti észre, hogy a magyar tenger innenső partján hatalmasan fejlődnek egyes fürdőhelyek. Zamárdi, Siófok, Szabadi, Világos, Szárszó és még egynéhány fürdőhelyen gombamódra nőnek a villák.

A jóhiszemű olvasó bizonyára felsóhajt: hogyan a csudába lehet ma nyaralót építeni? Pénzzel?

Tévedés. Hitellel.

A második tévedése ott van a jól nevelt, rendszerető olvasónak, hogy azt hiszi: a fundamentuma az első dolog az építésnél. Dehogyan! Az első dolog, megállapítani a nyaraló nevét. A család nem azon böstörködik ám már hónapokkal az építés megkezdése előtt, hogy pincéztesen-e vagy ne, hanem azon, mi legyen a gyerek, akarom mondani a ház neve. Mert itt nincsenek házzámok, itt a házaknak nevük van.

A villa-elnevezés valósággal jellemtanulmány. Meg lehet állapítani róla a házigazda vérmérsékletét és humorát.

Vannak egészen szürke nevek: Pihenő, Rózsi-lak, Évike, Cuni stb. Vannak aztán hősies házak ilyen névvel: Ordas-tanya, Felleg-vár, Sólyom-fészek, Sas-fészek, sőt: Szarka-fészek. (Ebben az utóbbiban nincs valami hősies zenget. A szerk.)

Külön osztály a kedves humorú házak sora:

„Három a kislány” (=három eladó leány), „Ne menj el” – „Maradj itt” (ez a ház egy-egy tornyára van elírva), „Vár-lak”, „Búsuljon a ló”, „Kedv-szanatórium”, „Úri-muri”, „Becsal-lak”, Piroska a farkasokkal”. Ennél az utóbbinál sokat törtem a fejemet, mi ennek a mélyebb értelme. Végre így magyaráztam meg: a családot „Farkas”-nak hívják. Piroska nevű leányzó és egypár fiú. Vagyis van:

Piroska a farkasokkal.

Egészen egyéni osztály az akasztófahumorú házak kisebb felekezete. Ilyenek pl. „Csuhaj-tanya”, „Kiróg-lak” (A történeti hűség kedvéért megjegyezzük, hogy ez az utóbbi csalogató felírás az egyik fehérvári cserkészcsapat, az akasztófahumorú öregcserkészeknek a sátrán van. Ők t.i. a balatoni szelet szerették volna kirúgni, de nem bírták. A szél bement 8 napon át minden nap.)

Rengeteg humorkincs van felpingálva a balatoni villák homlokzatán. Mi azonban ajánlanánk még egynéhány, őszinte nevet:

„Pukkaszt-lak” (Ezt sok nyaralóra fel lehetne vésni)

„Legjobb csak otthon” vagy „Künn tágasabb” (mindkető a vendégeknek szól)

„Hó-lyag”. (A hét legrosszabb vicce. A szerk.)

Aztán ingyen és bérmentve ajánlunk házelnevezéseket a balatonmelléki falvak házai számára.

Milyen megfelelőek és tömörök pl. a következők: „Becsap-lak”, „Kirabol-lak”, „Mevág-lak”, „Kifoszt-lak”. Aztán: „Daru”. (A gyengébbek kedvéért megjegyezzük, hogy itt nem a daru nevű madarat kell érteni, hanem az emelő-darut, t.i. az árakkal kapcsolatban.)

„Simogat-lak” (Itt megint nem a sablonos kedveskedő simogatásra gondoljunk, hanem arra a simogatásra, melyet a hangyák művelnek a levéltetű nevű háziállatjaikkal – fejesi céllal).

Még lehetne írni, de mára elég. Legközelebb talán a fehérvári házak elnevezéséről lesz szó.

Forrás:

Fejérmegyei Napló, 1929. július 19.

Balatonaliga

Balatonaliga első állomása a magyar tengernek, gyönyörű természeti alkotásban nyilvánul meg minden, ami élvezetet nyújthat a fürdőző közönségnek. A várva várt nyár melege elérkezett a babonás Medárd véget ért és most már csak a hó hullám a kánikula jöhet. A hőség reggeli beköszöntése előtt már lubickolhatunk a kellemes kéklő Balaton vizében. Az első állomásra már reggel nyolc órára érkezünk és a teljes napot tölthetjük a Balatonon.

Az Igazgatóság mindent elkövetett, hogy az Aligán üdülő közönség jól érezze magát... Szállodai ragyogó tiszták folyóvízzel-villannyal. Vendéglője, ügyvezetése elsőrendű és olcsó. Kitűnő konyha, finom, csapolt sör és balatonvidéki borok. Állandóan uzsonna és vacsora alatt jó cigányzene. Bérautó áll a közönség rendelkezésére. Be kell számolnunk Balatonaliga tovább fejlődéséről.

A régi jónevű Sirály Penzió közönségének szórakozást és kényelmet akart biztosítani, ezért nem kímélt anyagi

áldozatot és a strandot kibővítette teljesen újonnan épült modern zárt és nyitott étteremmel, mely kényelmes berendezésével új perspektívát nyújt. Társalgó és tánc körönd. Színes, ragyogó és pompás villanyvilágítás magára vonja a Balaton tulsó partja közönségének figyelmét, ahonnét tömegesen jönnek át a szórakozni vágyók. Délután és este tánc kitűnő közismert jazz zenekar közreműködésével.

Meghívók jelentek meg a lapokban, hogy folyó hó 23-án a szokott időnél előbb lesz megtartva a régi idők óta szokásos Anna-bál a székesfehérvári Fekete Sas szálloda és étterem tulajdonosa vezetésével. Már előre jelezzük, hogy az idei első bál jól fog sikerülni. A Penzió és étterem vezetője a székesfehérvári Fekete Sas szálloda tulajdonosa.

Forrás:

Székesfehérvári Friss Újság, 1933. július 21.



22 mázsa 60 kilós a balatonvilágosi termelőcsoport próba- cséplési eredménye

Lelkes hangulatban ült össze a Balatonvilágosi Petőfi termelőcsoport tagsága, hogy csoportértekezleten megtárgyalja a Nagyszénási és a hajdúböszörményi termelőcsoportok versenykihívását. Elsőnek Nagy János elvtárs, csoport-elnök javasolja, hogy fogadják el a verseny kihívást, egyben csatlakozzanak a verseny kihíváshoz. A csoport egyhangú lelkesedéssel fogadta el és tette magáévá az elnök javaslatát és elhatározta, hogy még szervezettebben, gondos munkával végzi az aratás és cséplés munkáját, a tarlóbuktatást az aratás után azonnal elvégzik és az összes terményfeleslegüket az állam rendelkezésére bocsájtják.

A csoport felhívja a megye összes termelőcsoportját, hogy csatlakozzanak a versenyhez és a versenykihívás elfogadásával is mutassák meg, hogy milyen szilárd hívei a népi demokráciánknak és így harcolnak a szocializmus építéséért, a béketábor erősítéséért.

A csoport a versenykihívás elfogadását táviratban jelentette be Rákosi elvtársnak és megfogadta, hogy az aratás, cséplés és begyűjtést harci feladatként kezeli és úgy dolgozik, hogy méltó helyet foglaljon el úgy az országos, mint a megyei versenyben.

A csoport az ősziárpából próbacséplést végzett és a cséplés eredménye holdanként 22 mázsa 60 kg kitűnő átlagot mutatott.

A csoportban nagy örömet és lelkesedést váltott ki a próbacséplés eredménye és a búzából és rozsból is hasonló jó eredményt várnak és ez még jobban megsokszorozza a csoport munkakedvét és még nagyobb lendülettel vesz részt a „megye legjobb termelőcsoportja” megtisztelő címért indított versenyben.

Forrás:

Veszprém megyei Népusáság, 1950. július hó 02.

Nyolcan kérték felvételüket a csoport- tunkba – örömmel fogadtuk őket

Termelőcsoportunk az idei évben a közös munka eredményeként jó termést takarított be.

Repcéből kataszteri holdanként 14 q-ás átlagtermésünk volt. Bibormagból 5 q-ás, búzából 10,5, rozsból 11,5, zabból pedig 10 q-ás volt a holdankénti átlagunk.

Csoportunk tagjai a háztáji gazdálkodásban is jó eredményeket értek el. A kívülállók látva csoportunk rohamos fejlődését, az idei bőséges termésátlagainkat, valamint szépen gondozott állatállományunkat, nyolcan kérték felvételüket a csoportba.

Örömmel fogadtuk őket, mert tudjuk, hogy munkájukkal ők is hozzájárulnak ahhoz, hogy csoportunk az őszi munkálatokat mielőbb sikeresen befejezhesse és jövőre még jobb termést takaríthassunk be.

Mindazok mellett, hogy jó eredményeket értünk el a termelés terén, a kulturális élet vonalán nagy hiányosságok vannak csoportunknál, de ennek megjavítása érdekében mindent elkövetünk, hogy minden csoporttag részére biztosítva legyen a mindennapi közös rádióhallgatás és az általános kulturális fejlődés lehetősége.

✍ Baranyai Mihály

Petőfi tszcs, Balatonvilágos

Forrás:

Veszprém megyei Népusáság,
1951. október 12.

Tízezrek mutatták meg törhetetlen békeakarataikat május 1-én megyénkben

Balatonfőkajár

Vidáman ünneplő emberek köszöntötték Balatonfőkajáron a 7. szabad május elsejét. A reggeli zenés ébresztő hangjaira egymás után gyülekezett a község apraja-nagyja, s 9 órakor már zárt sorokban egységesen kezdte meg a piros színben úszó, zászlóktól díszes tömeg a felvonulást.

Az úttörők, utána a Párt és tömegszervezetek a maga zászlóikkal vonultak fel. Kőrösi Ferencné az MNDSZ, megyei titkársága kiküldöttének ünnepi beszéde után az úttörők adtak műsort. Az ünnepélyen részt vevőket jelenetekkel, szavallatokkal és táncszámokkal gyönyörködtették. Szerepeltek még a tűzoltók, a DISZ tagjai pe-

dig sportbemutatót tartottak. Az ünnepély után a mozi-helyiségben a „Határ mentén történt” című lengyel filmet mutatták be a dolgozóknak.

Délután Balatonaligán tartottak ünnepséget az állami szőlészet dolgozói, ahol Balatonfőkajár dolgozói is részt vettek. Ez alkalommal adták át a község dolgozóinak társadalmi munkájával elkészült sportpályát, sportfelszereléssel ellátva, a dolgozóknak. Az itt elhangzott ünnepi beszédet Horváth János elvtárs tartotta. A dolgozók éltették békénk és szabadságunk legfőbb őrét, népünk nagy barátját, Sztálin elvtársat, a Pártot és bölcs vezérünket, Rákosi elvtársat.

Forrás: Veszprém megyei Néplap, 1951. május 4.